

того, окремі країни, в яких офіційно дозволено трансплантологію, використовують технологію блокчейну для обліку осіб, що потребують пересадки органів. Міністерство охорони здоров'я ОАЕ створило систему управління донорськими органами на блокчейні, що фіксує згоду донорів та дозволяє простежувати походження.

Завдяки одноранговій архітектурі блокчейну кожна дослідницька установа може зберегти повний контроль над своїми обчислювальними ресурсами та співпрацювати з іншими установами для обміну даними та спільного аналізу. Дані, що згенеровані пацієнтом, мають тимчасові мітки. Це дозволяє зробити медичні дослідження ефективнішими. Таким чином, науковці та практики зможуть швидко виявляти зміни умов довкілля, що впливають на здоров'я населення. Розвиток технологій штучного інтелекту дозволить провайдерам медичних послуг отримувати інформацію про пацієнта, аналізувати її, виявляти відхилення та ділитися з тими, хто має право доступу до такої інформації.

Важливою перевагою блокчейну є можливість забезпечення послуг страхової медицини з використанням технологій смарт-контрактування. Страхові компанії підвищують результативність своєї роботи, скоротивши витрати, а вигодонабувачі зможуть швидше отримувати відшкодування при настанні страхових випадків. За допомогою смарт-контрактів виставлятимуться рахунки страховій компанії за оплату надання медичних послуг застрахованій особі від поступлення до медичного закладу до його виписування. Цей процес включає кілька етапів: реєстрацію пацієнта, фіксацію наданих послуг, передачу інформації страховику і отримання страхового відшкодування. Схема виставлення рахунків може бути складною, оскільки частина послуг може оплачуватись страховою компанією, а частина – пацієнтом. Така процедура дозволить нівелювати страхові шахрайства.

Попри низку переваг слід зазначити, що блокчейн – це новітня технологія, її адептів ще не так багато, але з кожним роком вона, як технологія штучного інтелекту, лише доводитиме свою інституційну, організаційну, економічну, соціальну, маркетингову ефективність. До існуючих обмежень широкого використання блокчейну в медицині, які потрібно буде подолати в умовах національного інституційного простору слід віднести питання необхідного інституційного супроводу з відповідною правовою регламентацією, масштабованості, затримки передачі даних, взаємодії між різними підсистемами,

безпеки даних та конфіденційності, недостатні компетенції із цифрової грамотності медичних працівників.

Список використаних джерел:

1. CBInsights, Healthcare Report Q1, 2020.
2. Цифрова медицина. Медтехпортал. URL: <https://zdrav.expert/index.php>
3. Wizemann Theresa, Wagner Gee Amanda, Shore Carolyn. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. 2022. Envisioning a Transformed Clinical Trials Enterprise for 2030: Proceedings of a Workshop. Washington, DC: The National Academies Press. URL:<https://doi.org/10.17226/26349>.

Ольга ІВАНОВА

д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ

В'ячеслав ЛАПТЄВ

д.е.н., доцент, професор кафедри
соціальної економіки Харківського національного
економічного університету імені Семена Кузнеця

ПРОБЛЕМИ ТА РИЗИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Діяльність територіальних громад після реформи децентралізації здійснюється у період постійних кризових явищ та трансформаційних змін. Ще не встигли територіальні громади оговтатися після об'єднання, розробити стратегії розвитку та почати формувати плани їх реалізації, як почалася пандемія COVID-19, що впродовж більш ніж двох років корегує функціонування всіх суб'єктів економічної діяльності. 2022 рік почався для країни вторгненням Росії на територію України та введенням військового стану. Цей «зовнішній шок» має вражаючі наслідки для економіки країни, регіонів та територіальних громад.

Демографічні наслідки є вражаючими: чверть населення країни за оцінками Міжнародної організації з Міграції [1] змушені були покинути свої домівки, серед них близько 4 млн людей виїхали з України. Це втрати місцевих бюджетів, людських ресурсів: втрати працездатного населення, відтік мізків, зменшення студентів. 6,5 млн людей – переїхали в межах України та стали внутрішньо переміщеними особами, з них більше 2,5 млн осіб переїхали до

західного макрорегіону, що може призвести до надлишку робочої сили в регіонах, куди прибуло значна кількість ВПО проблеми забезпечення житлом ВПО і не тільки тимчасовим; ризики забезпечення громадського порядку та громадської безпеки тощо.

Втрати економіки України через війну, за оцінками Міністерства економіки України [2], коливаються від \$564 млрд до \$600 млрд. Втрати територіальних громад через зруйновані об'єкти інфраструктури становлять 30-50 % виробничих потужностей, це \$94 млрд, або майже 2,8 трлн грн; житлового фонду зруйновано або пошкоджено 35,2 млн кв. м на \$31 млрд.; навчальних закладів – на суму \$1,3 млрд. Зупинили роботу від 60 до 80% підприємств України; втратили роботу понад 50% українців; податкові доходи впали на 80%. За прогнозами Інституту економіки та прогнозування НАН України [3] втрати України складуть від 22 до 46% ВВП; втрати промислового виробництва – близько 50%; втрати експортних надходжень – 48%; втрати капітальних інвестицій – 45%.

Ризиками для територіальних громад через значну міграцію населення є втрати місцевих бюджетів; втрати робочої сили в регіонах де ведуться активні бойові дії; надлишок робочої сили в регіонах, куди прибуло значна кількість ВПО; проблеми забезпечення житлом ВПО; ризики забезпечення громадського порядку та громадської безпеки; навантаження на медичну сферу; переміщення вразливих верств населення; переміщення значної кількості дітей потребує організації якісного навчального процесу та адаптації дітей. Релокація підприємств із зон бойових дій за програмою Міністерства економіки України містить в собі низку ризиків для територіальних громад: організація процесу розташування підприємств (пошук місця розташування, відновленні логістики, допомога у закупівлі сировини та пошуку ринків збуту; екологічна безпека громади та ін.); організація переміщення та розселення персоналу; організація підбору працівників в місці дислокації після переїзду.

З одного боку, ці кризові явища мобілізували зусилля населення територіальних громад та його підприємницького потенціалу для забезпечення соціальної, економічної, логістичної допомоги територіальним громадам, на території яких відбуваються бойові дії, з іншого існує низка проблем та ризиків, які мають зараз та матимуть у майбутньому негативний вплив на розвиток територіальних громад.

З метою забезпечення життєдіяльності територіальних громад в умовах воєнного стану та підвищення їх спроможності вирішувати завдання в нових реаліях слід врахувати наступне:

- в умовах воєнного стану стає важливим збереження виробничого потенціалу країни, що забезпечить територіальні громади товарами першої необхідності, військовослужбовців Збройних Сил України сучасними засобами безпеки та продовольчими товарами. З цією метою необхідним є розробити механізм релокації підприємств з уточненням критеріїв пріоритетності релокації; нормативно-правове забезпечення організації логістики релокації стратегічних підприємств із зони бойових дій; механізм координації взаємодії державних органів виконавчої влади та територіальних громад з розвитку підприємництва; створити портал для підприємств, що релокуються з зони активних бойових дій, єдину базу даних територіальних громад з інформації щодо умов функціонування підприємств на їх територіях;

- через внутрішню міграцію внаслідок активних бойових дій на сході країни нагальною потребою сьогодення є організація навчання представників територіальних громад щодо впровадження механізмів підтримки підприємств та внутрішньо переміщених осіб, що тимчасово проживають на нових територіях; формування бюджетів територіальних громад під час воєнного та повоєнного стану; сформувати базу даних територіальних громад з інформації щодо умов функціонування підприємств, що релокуються (розміщення виробничих потужностей, вирішують питання оренди, підключення мереж, розселення персоналу і членів родин; пошук працівників з постійного населення територіальної громади тощо); розробити механізм співробітництва територіальних громад в умовах воєнного стану в межах підтримки територіальних громад, на територіях яких проводяться активні бойові дії;

- для збереження інтелектуального потенціалу країни у повоєнний час необхідним є запровадження механізму спрощення умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти з метою забезпечення конкурентоспроможності національної освіти; запровадити проблемно-орієнтований підхід до розвитку людських ресурсів на трьох рівнях управління: макро-: мезо; мікрорівнях; розробити методичні рекомендації щодо особливостей вступу для абітурієнтів, що знаходяться у зоні бойових дій; розробити соціально- та економічно-привабливі механізми стимулювання повернення людських ресурсів в Україну у повоєнний період;

– фінансова підтримка життєдіяльності громад набуває актуальності саме у період воєнного стану для забезпечення гідних умов життя постійного населення територіальних громад та ВПО. З цією метою важливим є розробка механізму державної підтримки функціонування територіальних громад на період воєнного часу для створення можливостей саморозвитку у повоєнний час; розробка механізму розподілення освітньої, медичної субвенції територіальним громадам на період воєнного стану для збереження якісного надання послуг населенню та збереження інтелектуального та трудового капіталу територій та країни в цілому;

– в напрямі удосконалення методичного забезпечення реалізації державної фінансової підтримки ВПО важливим є вироблення методики та системи критеріїв розподілення соціальної допомоги та виплат на період воєнного стану внутрішньо-переміщеним особам та населенню територіальних громад, де ведуться бойові дії;

– з метою удосконалення регуляторної політики в контексті сучасних завдань обслуговування потреб значної кількості запитів необхідним є удосконалення механізму дії електронного сервісу для внутрішньо переміщених осіб щодо реєстрації, отримання фінансової допомоги, отримання проїзних документів, соціальних виплат тощо.

Таким чином, проблеми та ризики діяльності територіальних громад в умовах воєнного стану мають стати їх новими можливостями у повоєнний час, однак в умовах «зовнішнього шоку» територіальні громади мають мобілізувати свій ендогенний потенціал та за допомогою державного регулювання забезпечити гідний рівень життя населенню громад.

Список використаних джерел:

1. International Organization for Migration. URL: iom.int/es
2. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>
3. Інституту економіки та прогнозування НАН України. URL: <http://ief.org.ua/#pagetitle>

Юрій ІВАНОВ

д.е.н., професор, головний науковий співробітник
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
НАН України

Влада КАРПОВА

к.е.н., доцент кафедри митної справи Харківського національного
економічного університету імені Семена Кузнеця

**ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА
ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ: ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИЙ ТА
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ**

Податкова політика є однією з найбільш дієвих складових державного регулювання економіки. Це обумовлене, перш за все, тим, що вона безпосередньо реалізується через економічні інтереси економічних агентів, створюючи їх зацікавленість в досягненні бажаних для країни чи територіального осередку (регіону, об'єднаної територіальної громади) результатів. Складність використання інструментів податкової політики пов'язана із біфункціональним характером податків, оскільки поряд з регулюючою, вони виконують й фіскальну функцію, забезпечуючи надходження до загальнодержавного та місцевих бюджетів. При цьому надмірна акцентуація на податковому стимулюванні тягне за собою певні бюджетні ризики як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді.

Необхідність ефективної протидії широкомасштабній агресії РФ проти України об'єктивно потребує адекватної перебудови всієї системи державного регулювання економіки, в тому числі й її податкової складової, яка не тільки має відповідати на всі сучасні виклики, але й створювати передумови для створення реальних стимулів післявоєнної відбудови України.

Аналіз існуючих проблем в сфері податкової політики дозволив сформулювати наступні принципи її перебудови у воєнний та післявоєнний періоди.

1. Податкова політика воєнного стану має сприяти вирішенню невідкладних завдань протидії агресії за умови забезпечення мінімально припустимих бюджетних надходжень. Тобто на перший план виходить реалізація регулюючої функції податків, а фіскальна виконує роль своєрідного обмеження. При цьому